

Допуна
Инструкције у вези са поступањем предшколских установа поводом отварања
објеката за пријем уписане деце у време трајања епидемије COVID -19

–клима уређаји–

Нови корона вирус је вирус који се примарно преноси преко капљица из дисајних путева које настају приликом кашљања или кијања оболеле особе, преко пљувачке или секрета из носа.

Вирус се може пренети и преко контаминираних руку, или свеже контаминираних предмета (марамике, пешкири и слично) које је користила оболела особа. У одсуству вакцине на ово респираторно обољење веома је битно придржавати се општих мера превенције и избегавати блиски контакт са другим особама.

Блиским контактом се сматра боравак на удаљености мањој од два метра од друге, потенцијално оболеле особе дуже од 15 минута или физички контакт (рукама, лицем) са другом, потенцијално оболелом особом.

Индиректни контакт је могућ преко предмета свеже контаминираних секретима органа за дисање оболеле особе (марамике, убриси и слично). Обични контакт (сусрет у пролазу, улазак без задржавања у исту просторију у којој борави оболела особа, или улазак у просторију у којој је боравила оболела особа носи занемарљив ризик од инфекције, и то само преко контакта са свеже контаминираним предметима.

Резултати најновијих истраживања указују да вирус SARS-CoV-2 може дуго да опстане у ваздуху и на одређеним површинама, и то: у ваздуху до три сата, на бакру до четири сата, до 24 сата на картону, до два или три дана на пластици и нерђајућем челику.

Лоша вентилација затвореног простора повезана је са ризиком од преношења респираторних инфекција. Када је реч о COVID-19 инфекцији, забележени су бројни догађаји преношења тог вируса у затвореном простору, од којих су неки потицали и од пре-симптоматских случајева.

COVID-19 се преноси углавном путем великих респираторних капљица, међутим, све већи број извештаја о епидемији имплицира улогу аеросола (мале капљице и језгра капљица) у епидемији COVID-19.

Доступни докази указују:

- да је могуће да се аеросоли COVID-19 шире кроз системе за грејање, вентилацију и климатизацију унутар објекта или возила и самосталних клима уређаја, ако ваздух рециркулише;
- да проток ваздуха који стварају клима-уређаји могу олакшати ширење капљица које излучују заражене особе на веће удаљености унутар самог затвореног простора;

- да системи за грејање, вентилацију и климатизацију могу имати комплементарну улогу у смањењу преноса у унутрашњем (затвореном) простору, преко повећања броја измена ваздуха, смањења рецикулације ваздуха и употребом спољног ваздуха.

Европски Центар за превенцију и контролу болести, у свом упутству за вентилацију затвореног простора од 22. јуна 2020. године („*Heating, ventilation and air-conditioning systems in the context of COVID-19*“; доступно на: <http://hi.lt/uploads/pdf/COVID-19/Ventilation-in-the-context-of-COVID-19.pdf>).

наводи и следеће:

- за системе за грејање, вентилацију и климатизацију – да их треба одржавати у складу са упутством произвођача, посебно када је реч о чишћењу и замени филтера; избегавати подешавања уштеде енергије, као што су вентилација под притиском коју контролише тајмер или детектори за угљен диоксид; размотрити продужење времена током којег се употребљавају, на период пре и после режима редовног рада;
- избегавати рецикулацију ваздуха што је могуће више;
- за директан проток ваздуха–да га треба скренути са, у правцу од група појединаца, како би се избегло ширење и пренос патогена од заражених особа;
- да је, у сваком тренутку, а сходно важећим грађевинским прописима, за затворени простор потребно обезбедити довољан број измена ваздуха на сат; да ће повећавање броја измена ваздуха на сат смањити ризик од преношења COVID-19 у затвореном простору; да се то може постићи природном или механичком вентилацијом, зависно од подешавања;
- као опште начело, да механичку вентилацију треба употребљавати тако да се на најмању меру сведе смер непрекидног протока ваздуха ка особама које стоје.

Имајући у виду наведено, указујемо на следеће:

- За време боравка у објекту потребно је обезбедити сталну вентилацију просторија–снабдевање свежим ваздухом, уз максимални могући проток ваздуха;
- Природну вентилацију просторија (проветравање) користити кад год је то могуће;
- У ситуацијама када се клима уређаји морају укључити, они морају радити тако да се ваздух измењује само свежим спољним ваздухом без рецикулације (не

користити затворене системе), уз максимални проток и усмеравање тока ваздуха према плафону, како би се постигло кретање од плафона ка поду;

- Пре доласка деце у објекат детаљно проветрити све просторије, а затим укључити клима уређај тако да ради 15 минута пре уласка деце; у току рада клима уређаја отворати прозоре (проветравати просторије), како би се обезбедила додатна количина и циркулација свежег ваздуха у просторији;
- Прање и дезинфекцију филтера на клима уређајима обављати једном недељно; филтери се најпре морају добро опрати детергентом и топлом водом и потом осушити; затим се дезинфикују 70% етил алкохолом пребрисавањем а, потом, обавезно оставе да се у потпуности осуше, како би и најмањи заостатак етанола испарио. Дезинфекцију клима уређаја треба да обавља овлашћени сервисер или обучено лице, уз примену свих мера предострожности које се односе на примену ефикасног дезинфекционог средства које је запаљиво.
- За одржавање клима уређаја, замену филтера и/или уградњу посебних филтера на клима уређајима, одређивање учесталости замене филтера и сагледавање потреба за уградњу посебних, обавља се у консултацији и уз сагласност компанија које су одговорне за њихову уградњу и одржавање.

Припремиле

др Драгана Јовић

др Марија Милић